

MONITORING MEDIJSKE SCENE U SRBIJI

ZA MESEC MART 2024. GODINE

UVOD

Monitoring medijske scene izrađuje se s ciljem kontinuiranog praćenja događaja i procesa koji utiču na stanje medijskih sloboda u Republici Srbiji. Autori monitoringa bave se: slobodom izražavanja; praćenjem implementacije postojećih propisa; usvajanjem novih propisa, ali i izmenama i dopunama aktuelnih, kako iz oblasti medija, tako i iz drugih oblasti koje na direktan ili indirektan način utiču na slobodu medija; kao i analizom SLAPP tužbi (strateških tužbi protiv učešća javnosti) usmerenih prema novinarima i medijima.

Za izradu monitoringa koriste se javno dostupni podaci, podaci dobijeni od novinara, urednika i drugih medijskih radnika, novinarskih udruženja i medijskih asocijacija, kao i od državnih i nedržavnih organa.

I SLOBODA IZRAŽAVANJA

Partnerske organizacije [Platforme Saveta Evrope](#) izradile su godišnju publikaciju o proceni pretnji kojima su izloženi mediji i o stanju bezbednosti novinara za 2023. godinu. U publikaciji „[Sloboda medija u Evropi: Vreme je za preokret](#)” Srbija je navedena među pet država u kojima se dogodio najveći broj napada na bezbednost i integritet novinara.

Slučajevi koje je rečena Platforma zabeležila za proteklu godinu odnose se na pretnje smrću upućene [Stevanu Dojčinoviću](#), glavnom uredniku istraživačkog portal KRIK, napad na [Marka Dragoslavića](#), fotoreportera FoNet-a, kao i na pretnje [Vojinu Radovanoviću](#), novinaru Danasa. Više o tim slučajevima može se pročitati u [Monitoringu medijske scene u Srbiji za mart 2023. godine](#), [Monitornigu medijske scene za avgust 2023. godine](#) i [Monitoring medijske scene za septembar iste godine](#). U trenutku sačinjavanja aktuelnog monitoringa (za mesec mart 2024.) rešena su dva slučaja. Reč je o napadu na Marka Dragoslavića (napadač je osuđen na uslovnu kaznu zatvora u trajanju od 8 meseci, uz vreme proveravanja u trajanju od tri godine), kao i slučaj pretnji upućenih Vojinu Radovanoviću (sa licem koje je pretilo novinaru zaključen je sporazum o priznanju krivičnog dela na osnovu koga je doneta osuđujuća presuda kojom je učiniocu izrečena kazna zatvora u trajanju od jedne godine sa rokom proveravanja od tri godine).

U kategoriji u kojoj se beleže upozorenja za uznemiravanje i zastrašivanje novinara, evidentiran je i slučaj pretnji upućenih novinaru [Nikoli Krstiću](#).

U odeljku koji se odnosi na slučajeve nekažnjivosti ubistava novinara, pored imena novinarke Dade Vujasinović, među novinarima čije ubistvo nije rasvetljeno, upisano je i ime novinara Milana Pantića. Na sajtu Platforme Saveta Evrope zabeležena je i (pravnosnažna) oslobađajuća [presuda](#) optuženima za ubistvo novinara Slavka Ćuruvije, uz napomenu da je neophodno posvetiti punu pažnju rasvetljavanju njegovog ubistva i procesuiranju učinilaca. Uneta je i napomena da se odgovor države tim povodom očekuje do 6. maja 2024. godine.

U delu koji se odnosi na pravne aktivnosti usmerene prema novinarima i na SLAPP tužbe, zabeležena je jedna od dve tužbe koju je [Aleksandar Šapić](#), bivši gradonačelnik Grada Beograda, podneo protiv novinara, urednika i izdavača istraživačkog portala BIRN. Tužbu je podneo zbog informacija iznetih [u tekstu](#) o njegovoj vili u Trstu. Više informacija o tom slučaju može se pročitati u [Monitoringu medijske scene u Srbiji za mesec mart](#) prošle godine.

Još jedan od slučajeva (pravnog) uznemiravanja i zastrašivanja novinara evidentiranih na sajtu

Platforme jeste sudski spor koji se vodi po tužbi [Vladimira Đukanovića](#), visokog funkcionera vladajuće Srpske napredne stranke (SNS), protiv tuženog Vuka Cvijića, tada novinara NIN-a. Đukanović je podneo tužbu protiv Cvijića zbog teksta u kome je objavljena sadržina službene beleške inspektora Slobodana Milenkovića, koji je sa svojim timom učestvovao u istraživanju slučaja kolokvijalno poznatog kao [Jovanjica](#). Više o tom slučaju može se pročitati u [Monitoringu medijske scene za mesec oktobar 2023](#). U napomeni koja se odnosi na očekivanja narednih koraka navedeno je odbacivanje tužbe i izmena propisa kako bi se novinarima obezbedila zaštita od SLAPP postupaka. Rečeno je da se odgovor očekuje do 29. marta 2024. godine. U sporu je za sada održano [prvo ročište](#) za glavnu raspravu. Naredno ročište, na kome će iskaz dati tužilac i tuženi, zakazano je za 13.09.2024. godine.

Na sajtu Platforme prijavljene su klevetničke kampanje i politički pritisci protiv medija [Junaited grupe](#). Ističe se da su te kampanje u poslednje vreme opasno eskalirale u napadima brojnih javnih funkcionera i provladinih medija koji optužuju te medije, nazivajući ih „fašističkim”, za širenje dezinformacija, organizovanje antivladinih akcija i skupova. Evidentirano je istupanje za skupštinskom govornicom poslanika SNS koji su medije Junaited grupe, posebno televizije N1 i Nova S, optužili da su odgovorni za „bolesnu atmosferu u društvu koja pogoduje tragedijama”. Precizirano je da je poslanik SNS-a Nebojša Bakarec tom prilikom mislio na masovna ubistva koja su se dogodila u osnovnoj školi „Vladislav Ribnikar” i u mestima Malo Orašje i Dubona. Na istoj sednici govorila je i premijerka Ana Brnabić, optužujući „tajkunske medije” za to da „truju naciju, seju mržnji iz minuta u minut, iz sata u sat”. Takođe, zabeležen je i upad grupe demonstranata u prostorije televizije N1, koji su ometali rad televizije i zahtevali od osoblja da napuste zgradu kako bi se „suočili sa gnevom naroda”.

Evidentirano je i usvajanje „[kontraverzne medijske legislatve](#)”, a kao ključna (sporna i kritikovana) klauzula detektovana je ona koja omogućava javnim preduzećima, poput Telekoma Srbija, osnivanje i preuzimanje medija, a usvajanju su se snažno [usprotivile](#) organizacije za slobodu medija i sindikati novinara.

Među prijavljenim slučajevima našli su se i oni koji beleže pritiske na nekoliko [medija sa severa Kosova](#) koje program objavljuju na srpskom jeziku – „Kosovo onlajn”, „Radio Kontakt plus”, „Radio Kosovska Mitrovica”, „TV Most” i portal „KoSSev”. Na Telegram kanalu „Zečevi KiM” te kuće su u anonimnim objavama i video snimcima opisane kao „neprijatelji srpskog naroda i Srbije koji su pod uticajem NATO-a i Zapada”.

Početak marta, Stalna radna grupa za bezbednost novinara (SRG) objavila je godišnji [izveštaj o radu za 2023. godinu](#). Konstatovano je da je tokom prošle godine u tužilaštvima u Srbiji formirano ukupno 75 predmeta u kojima se kao oštećena lica pojavljuju novinari.

Tokom 2023. godine, kako se navodi, rešena su ukupno 23 predmeta što predstavlja 31,51% od ukupnog broja predmeta. Kao i do sada, i tokom prethodne godine u najvećem broju slučajeva prijavljene pretnje bile su one iz člana 138 Krivičnog zakonika (krivično delo Ugrožavanje sigurnosti). Pretnje su mahom bile upućene putem interneta. Osim krivičnog dela Ugrožavanje sigurnosti, među prijavljenim krivičnim delima evidentirana su i sledeća krivična dela: Uvreda, Laka telesna povreda, Nasliničko ponašanje, Zlostavljanje i mučenje, Proganjanje i Prinuda.

U izveštaju je izneta statistika prema kojoj je od 2016. godine, u kojoj je započeto vođenje Baze podataka tužilaštva, do kraja decembra 2023. godine, na osnovu prijave za krivična dela izvršena na štetu novinara, formirano ukupno 522 predmeta. Rešenih ima 308 predmeta (59%), dok je njih 214 (41%) još uvek aktivno. Kada je reč o identifikovanju izvršilaca napada na novinare, procenat neidentifikovanih izvršilaca i dalje je visok (iznosi 43% od ukupnog broja nerešenih predmeta). Taj podatak vezuje se za prethodne godine, budući da je broj neidentifikovanih učinilaca sa 94% od 17 nerešenih predmeta (u 2016. godini) pao na 9,6% (5 neidentifikovanih izvršilaca u 52 aktivna predmeta) u prošloj godini.

Izveštaj donosi i sledeće podatke: 81 predmet (2016 - 2023) rešen je sudskom odlukom, od tog broja u 63 predmeta doneta je osuđujuća presuda, u 12 oslobađajuća, u 6 predmeta optužni akt tužilaštva odbačen je ili odbijen. U istom periodu, tužilačkom odlukom rešeno je 223 slučaja (u 106 predmeta doneto je rešenje o odbačaju krivične prijave, dok je u 97 predmeta doneta službena beleška da nema mesta pokretanju krivičnog postupka, odnosno da nema elemenata krivičnog dela za koje se gonjenje preduzima po službenoj dužnosti).

Nevladine organizacije koje čine grupu [Media Freedom Rapid Response](#) sačinile su [Analizu slučajeva ugrožavanja novinarki](#), u kojoj se konstatuje da su u 2023. godini novinarke, znatno češće od svojih kolega, bile izložene direktnim verbalnim i onlajn pretnjama, koje su dolazile sa nepoznatih adresa. Kada je reč o [Srbiji](#), posebno je apostrofirana [slučaj presretanja Bojane Pavlović, novinarke istraživačkog portala KRIK](#), kojoj je prilikom obavljanja novinarskog zadatka bio oduzet mobilni telefon.

Slučaj Verice Marinčić, glavne urednice medija „Indijski nezavisni medij” („IN medija”)

Glavna uredica IN medija Verica Marinčić fizički je bila izgurana iz prostorija Opštine Inđija, dok je izveštavala sa protesta koji su meštani Čortanovaca organizovali zbog ukidanja železničke stanice. Prema novinarkinim rečima, u zgradu Opštine ušla je kako bi izvestila o sastanku Predsednika Opštine Inđija i predstavnika saveta mesnih zajednica Čortanovci i Beška. Nakon što je videla da u zgradu ulaze novinari, kako je rekla, krenula je za njima. Međutim, vrata su bila zaključana. Pozvonila je, i vrata joj je otvorio radnik obezbeđenja. Zatražio je od nje da se predstavi, što je ona i učinila, i nakon toga joj je bilo dozvoljeno da uđe. U hodniku se susrela sa šefom kabineta Predsednika Opštine, koji joj je rekao da ne sme da snima jer nema akreditaciju, na šta mu je ona odgovorila da akreditacija za tu vrstu događaja nije potrebna, i da su druge njene kolege nenajavljeno ušle.

„Uzela sam telefon da snimim to što mi govori i on me je uhvatio za levu nadlakticu jer mi je u toj ruci bio telefon i stegao me ne bi li mi telefon ispao iz ruke. Pošto nisam htela da pustim, on mi je oteo telefon. Kada je video da sve to snima novinarka N1, onda se povukao. Posle je izašao čovek iz obezbeđenja koji je počeo da me gura da izađem napolje” – izjavila je Verica Marinčić.¹ Radnik obezbeđenja, zabeleženo je na snimku, dok je novinarku gurao ka izlazu, izgovarao je da ona *nije na spisku*.

Govoreći o postupku akreditacije, Verica Marinčić objasnila je da se u Inđiji takav postupak ne praktikuje. Skrenula je pažnju na to da se internet portal IN Medija ne nalazi ni na mejling listini u Viber grupi u koje su uključeni mediji kojima lokalna samouprava šalje pozive za događaje. Više stotina puta, prema njenim rečima, tražila je da se IN Medija kao registrovani mediji uvrsti na tu listu i u tu grupu, međutim njen zahtev uvek je bio ignorisan. Obračala se i resornom ministarstvu, čiji je odgovor bio da oni jedino mogu dati preporuku budući da pozivanje medija na događaje nije obaveza lokalne samouprave.² Nakon incidenta, Verica Marinčić se javila lekaru i slučaj prijavila policiji.

Povodom događaja reagovala je kako domaća, tako i međunarodna stručna javnost.

[SafeJournalists mreža](#) i platforma [Media Freedom Rapid Response](#) najoštrije su osudile ponašanje lokalnih vlasti u Inđiji. Nasilnim udaljavanjem iz zgrade opštine, novinarku Vericu Marinčić sprečili su da obavlja svoj posao.³

¹ [NUNS traži od nosilaca vlasti da prestanu sa diskriminacijom novinara i medija](#), tekst objavljen 4.03.2024. na portalu N1

² [Da li je došao trenutak kada će nas tući zbog pitanja? - Žaklina Tatalović, Maja Sever](#), izvor: YouTube kanal Nova S

³ [SafeJournalists i MFRR: Fizičko obračunavanje sa novinarima u Srbiji je neprihvatljivo i mora se sankcionisati](#), saopštenje objavljeno 6.03.2024. na portalu NUNS-a

Asocijacija nezavisnih elektronskih medija (ANEM) [podsetila je](#) da to nije prvi put da je ova novinarka izložena problemima tako što joj je ugrožena sigurnost. Akt nasilja zabeležen kamerama, rekli su, očigledno ima podršku u samom vrhu opštine Inđija:

Današnji incident predstavlja kontinuitet višegodišnjeg ugrožavanja sigurnosti kolegice Marinčić u Inđiji. Godinama unazad, ona je izložena različitim napadima. Od 2018. godine bila je izložena pretnjama na ulici, praćenju kolima, nasilničkoj vožnji motora, prozivanju od strane narodnog poslanika Marijana Rističevića, hakerskim napadima na portal za koji izveštava i uvredljivim komentarima putem društvenih mreža. [...] Današnji čin radnika obezbeđenja ne može se pravdati njegovim neznanjem niti odsustvom jasnih smernica kako se može i mora ophoditi prema medijskim radnicima. Ovaj nepatvoreni gest nasilja pred kamerama očito ima podršku u samom vrhu opštine Inđija koja ovim dokazuje da nije slučajno da je novinarka Verica Marinčić već godinama suočena sa problemima koji proističu iz ugrožavanja njene elementarne bezbednosti.

U svom saopštenju NUNS je oštro osudilo napad na Vericu Marinčić i podsetio na druge skorašnje slučajeve diskriminacije medija.

Nezavisno udruženje novinara Srbije najoštrije osuđuje ponašanje lokalnih vlasti u Inđiji i Loznici koji zabranjuju novinarima da prisustvuju događajima od interesa za javnost, kao i ponašanje visokih funkcionera Srpske napredne stranke Aleksandra Šapića i Ane Brnabić koji odbijaju da odgovaraju na pitanja novinara. Podsećamo predstavnike vlasti da je diskriminacija novinara i medija zakonom zabranjena i da treba da obezbede uslove za njihov nesmetan rad. [...] Slično se dešava i novinarima portala Pakt info iz Loznice. Naime, od konstituisanja novog saziva Skupštine opštine Loznica, zabranjeno im je da prisutvuju sednicama iako je rad Skupštine javan, a akreditaciju imaju od 2012. godine i redovno dobijaju materijal za praćenje Skupštine. Novinar ovog portala Miroslav Mijatović kaže da su 28. januara dobili poziv da prisustvuju konstituisanju novog saziva skupštine, ali da im je ulaz tada zabranjen.⁴

Grupa [Novinarke protiv nasilja prema ženama](#) podsetila je na to da je položaj novinarki u lokalnim medijima, pogotovo u malim sredinama, znatno nepovoljniji u odnosu na položaj novinarki

⁴ [NUNS: Nosioci vlasti da prestanu da diskriminišu medije i novinare](#), saopštenje objavljeno 4.03.2024. na portalu NUNS-a

u nacionalnim medijima, te da su s toga u većem riziku od verbalnih i fizičkih napada, te generalnog pritiska okoline.⁵

Nezavisno društvo novinara Vojvodine (NDNV)⁶ i Udruženje novinara Srbije (UNS)⁷ takođe su osudili napad na glavnu urednicu i novinarku portala IN Medija. NDNV je podvukao da izveštaji njihovih lokalnih poverenika iz više gradova i opština u Vojvodini beleže brojne slučajeve diskriminacije novinara od strane lokalnih moćnika. “Upozoravamo javnost da diskriminacija i napadi na lokalne novinare predstavljaju direktan atak na javni interes lokalnih zajednica i na osnovna prava građana koji u njima žive”, kaže se u saopštenju NDNV-a.

Slučaj Ane Lalić Hegediš, novinarka portala Nova.rs i izvršne direktorke Nezavisnog društva novinara Vojvodine

Ana Lalić Hegediš, novinarka portala Nova.rs i izvršna direktorka NDNV-a, dobila je niz brutalnih pretnji, uvreda i poziva na linč,⁸ upućenih preko društvenih mreža na njen privatni i službeni telefon, nakon što je javno iznela svoje više puta ponovljeno mišljenje u vezi s izgradnjom crkve na Limanu i nakon što je govorila na tribini „U raljama nacionalizma”, održanoj u okviru Festivala „Rebedu” u Dubrovniku. Pretnje smrću odnosile su se kako na nju, tako i na njenu porodicu. Lalić Hegediš je, govoreći na dubrovačkoj tribini o nacionalizmu u Srbiji, rekla je da je Vojvodina stalna meta srpskog nacionalizma, od čijeg „galopa” građani Vojvodine pokušavaju da se odbrane. Rekla je i da Vojvodina gotovo svakodnevno doživljava „dosrbljavanje”, da im se briše antifašistička prošlost, i da je u Novom Sadu na snazi trend da „crkve niču kao trafike u svakom kvartu”, što nije motivisano religijskim razlozima već političkom osvetom građanima za koje je procenjeno da nisu „dovoljno veliki Srbi”. Posebnom tužilaštvu sa visokotehnološki kriminal prijavljene su pretnje koje je novinarka dobila.⁹ Zbog svojih stavova, Ana Lalić Hegediš našla se i na meti prorežimskih taloida.¹⁰

Kao i Verica Marinčić, i Ana Lalić Hegediš je već doživljavala pritiske u svom radu. Tokom pandemije korona virusa, protiv Ane Lalić podneta je krivična prijava kojom joj je stavljeno na teret da izveštavanjem o manjku zaštitne opreme u Kliničkom centru Vojvodine u Novom Sadu izaziva

⁵ [Novinarke protiv nasilja pozivaju institucije da zaštite Vericu Marinčić](#), saopštenje objavljeno 5.03.2024. na portalu NUNS-a

⁶ [NDNV: Napadi na lokalne novinare predstavljaju direktan atak na javni interes građana](#), saopštenje objavljeno 5.03.2024. na portalu NDNV-a

⁷ [UNS: Da odgovara napadač na novinarku IN medije Vericu Marinčić](#), saopštenje objavljeno 4.03.2024. na portalu UNS-a

⁸ [Ana Lalić za Danas: Prete mi da ću biti zaklana, silovana i proterana](#), autor: A. Latas, tekst objavljen 11.03.2024. na portalu Danasa

⁹ Ibid

¹⁰ [NDNV: Ani Lalić prete da će biti zaklana u centru Novog Sada](#), saopštenje objavljeno 10.03.2024. na portalu Autonomija

paniku. Početkom aprila 2020. Lalić je bila privedena i zadržana u pritvoru. Tom prilikom zadržani su njen laptop i dva telefona. Krivična prijava odbačena je u drugoj polovina aprila.¹¹

Najnovije pretnje naišle su na žustru osudu domaće i međunarodne javnosti. Medijska organizacija jugoistočne Evrope (SEEMO) osudila je pretnje smrću koje su joj upućene i pozvala vlasti da otkriju i sankcionišu počinioce.¹² Reagovala je i SafeJournalists mreža i Koalicija za slobodu medija,¹³ kao i UNS.¹⁴ Zbog zabrinutosti za bezbednost Ane Lalić Hegediš, NUNS je ceo slučaj prijavio Savetu za ljudska prava Ujedinjenih nacija.

Reagujući na pretnje koje novinarka dobija, NDNV je u saopštenju rekao i da je u toku namerno izazivanje tenzija pred održavanje lokalnih izbora u Novom Sadu:

Upozoravamo javnost da je u toku izazivanje namernih tenzija u Novom Sadu, koje je inicirano od strane gradske vlasti, pred održavanja lokalnih izbora u Novom Sadu, gde se kao povod koristi izgradnja crkve na Limanu, kako bi se građani koji su protiv izgradnje predstavili kao protivnici vere, srpstva i pravoslavlja. Smatramo da su pretnje upućene Ani Lalić upravo posledica ovog opasnog narativa koji dolazi sa samog vrha lokalne vlasti i Srpske pravoslavne crkve.¹⁵

Do pisanja ovog Monitoringa, privedene su dve osobe zbog postojanja osnova sumnje da su izvršile krivično delo Ugrožavanje sigurnosti na štetu novinarki Ane Lalić Hegediš. Prilikom pretresa, u stanu jedne osobe pronađen je uređaj sa Facebook nalogom sa koga su upućene preteće poruke. Toj osobi određeno je zadržavanje od 48 sati.¹⁶ Nakon raspisane potrage, drugo osumnjičeno lice identifikovano je prilikom ulaska u Srbiju. Posle 48-časovnog zadržavanja u policiji, lice je saslušano u Posebnom tužilaštvu za visokotehnički kriminal. Predlog Tužilaštva da lice bude zadržano u pritvoru sud je odbio, određujući mu meru zabrane napuštanja stana uz elektroski nadzor. Prilikom pretresa pronađeni su dokazi da je ista osoba uputila pretnje i Dinku Gruhonjiću. Prema informacijama dostupnim u medijima, nadležnom tužilaštvu prijavljene su četiri pretnje upućene Ani Lalić Hegediš.¹⁷

¹¹ [Tužilaštvo odbacilo krivičnu prijavu protiv novinarki Ane Lalić](#), tekst objavljen 27.04.2020. na portalu Radija Slobodna Evropa

¹² [SEEMO osudio pretnje smrću upućene predsednici NDNV-a Ani Lalić](#), tekst objavljen 13.03.2024. na portalu NUNS-a

¹³ [SafeJournalists mreža i Koalicija za slobodu medija: Zahtevamo hitno rešavanje svih slučajeva učestalih pretnji novinarima](#). Koaliciju za slobodu medija čine: Asocijacija medija, Asocijacija onlajn medija (AOM), Nezavisno društvo novinara Vojvodine (NDNV), Nezavisno udruženje novinara Srbije (NUNS), Poslovno udruženje Asocijacija lokalnih i nezavisnih medija „Lokal Pres“, Slavko Ćuruvija Fondacija i GS KUM Nezavisnost.

¹⁴ [Da odgovaraju osobe koje su Ani Lalić pretile smrću](#), saopštenje objavljeno 11.03.2024. na portalu UNS-a

¹⁵ [NDNV: Ani Lalić prete da će biti zaklana u centru Novog Sada](#), saopštenje objavljeno 10.03.2024. na portalu NDNV-a

¹⁶ [Uhapšen osumnjičeni zbog pretnji novinarki Ani Lalić, slao poruke preko Fejsbuka](#), tekst objavljen 29.03.2024. na portalu N1

¹⁷ [Uhapšeno još jedno lice optuženo za pretnje Ani Lalić Hegediš i Dinku Gruhonjiću](#), tekst objavljen 1.04.2024. godine na portalu Javni servis

Slučaj Dinka Gruhonjića, glavnog urednika internet portala Vojvođanski istraživačko-analitički centar (VOICE) i vanrednog profesora na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu

Dinko Gruhonjić ponovo se našao na meti uznemiravanja, napada i pretnji smrću. Jedanaest meseci nakon što je sa još nekoliko novinara iz Srbije govorio na festivalu „Rebedu” u Dubrovniku, na društvenim mrežama pojavio se snimak sa tribine, za koji su novinari redakcije Raskrikavanje naveli da je „obmanjujuće isečen”.¹⁸ Taj snimak bio je okidač za talas uvreda i pretnji smrću.¹⁹

Na snimku Gruhonjić spominje komadanta koncentracionog logora iz Drugog svetskog rata Dinka Šakića. Prema rečima Gruhonjića, nije mu jasno zašto ga politički neistomišljenici zovu Sabahudin, kada ga slobodno, zbog istog imena, kako je rekao, mogu zlonamerno povezati sa Dinkom Šakićem. „Meni se penju po tom rodoslovnom stablu pa ne mogu nikako da skontaju od kojih sam, pa su mi čak izmislili i ime Sabahudin, iako ja imam jedno lepo ime, Dinko, kao Dinko Šakić”, izjavio je tada Gruhonjić.

U nedavnoj izjavi za medije, Gruhonjić je pojasnio da se suština njegovog izlaganja nalazi upravo u poslednjoj rečenici koja je na spornom snimku izostavljena. Objasnio je kako mu je namera bila da ukaže na to da je već zbog svog imena mogao biti diskriminisan, pa nije bilo potrebe da mu se daje ime Sabahudin.²⁰ Dinko Gruhonjić javno je izneo stav da opravdano veruje da hajka i pretnje smrću dolaze direktno sa vrha vlasti.²¹

Pojedini domaći tabloidi objavili su neistinite informacije kako je Gruhonjić izjavio da je ponosan na to što nosi ime po Dinku Šakiću, ustaškom zločincu i zapovedniku logora Jasenovac i Stara Gradiška, u kojem je stradalo na stotine hiljada Srba, Jevreja, Roma i drugih pripadnika manjina.²²

Na ulazu zgrade u kojoj Gruhonjić živi, pojavio se grafit „Dinko – Šakiću za večni dom si spreman. Srpska Vojvodina”. Kao i kada je reč o Ani Lalić Hegediš, slučaj je prijavljen nadležnom tužilaštvu, a obaveštene su i međunarodne organizacije. NUNS je slučaj pretnji upućenih Dinku Gruhonjiću prijavio i Savetu za ljudska prava UN-a. NDNV, kolege i prijatelji Dinka Gruhonjića organizovali su uklanjanje grafita, međutim, ubrzo nakon što je prekrečen, na istom mestu osvanula

¹⁸ [Obmanjujuće isečen video kao dokaz da jedan Dinko veliča drugog](#), autor: Stefan Kosanović, tekst objavljen 20.03.2024. na portalu Raskrikavanje

¹⁹ [Novinar Dinko Gruhonjić o pretnjama smrću: Napadi dolaze iz vrha države](#), tekst objavljen 22.03.2024. na portalu Insajdera

²⁰ [Slučaj Dinko Gruhonjić: Kako je montirani video doveo profesora pred etičku komisiju](#), tekst objavljen 22.03.2024. na portalu EuroNews Serbia

²¹ [Dinko Gruhonjić povodom pretnji smrću: Opravdano sumnjam da iza hajke stoji sam vrh vlasti](#), autor: Željko Bošnjaković, tekst objavljen 21.03.2024. na portalu Danasa

²² [Ujedinili su se! Studenti traže sankcionisanje Dinka Gruhonjića zbog govora mržnje](#), tekst objavljen 19.03.2024. na portal Informera

je nova poruka: „Džaba si krećio! Liman”.²³

Povodom rečenog slučaja oglasila se i grupa studenata iz Studentskog parlamenta Univerziteta u Novom Sadu, kao i Student prodekan. Oni su zahtevali da se navodni govor mržnje Dinka Gruhonjića osudi i da mu se zbog toga, kako su rekli, uruči otkaz. U suprotnom, najavili su da će blokirati Filozofski fakultet Univerziteta u Novom Sadu, što su i učinili 28. marta 2024. godine. Na poziv Studentskog parlamenta, Filozofski fakultet Univerziteta u Novom Sadu bio je blokiran.²⁴ Tri dana docnije odblokiran je, kako su rekli, privremeno.²⁵

Sa druge strane, podršku Gruhonjiću pružilo je više od 80 studenata, koji nisu podržali stav Studentskog parlamenta i insistirali su na tome da imena studenata koji traže sankcionisanje Gruhonjića budu javno saopštena.²⁶ Prema informacijama dostupnim u medijima, zbog ove podrške studentima su upućivane pretnje.²⁷

Zbog navodnog govora mržnje podneta je i krivična prijava protiv Gruhonjića, a izjavu povodom tog slučaja dalo je više političara, među njima i bivši direktor BIA Aleksandar Vulin, koji je izjavio: „Da sam u bezbednosnom sistemu Srbije, imenjak i istomišljenik Dinka Šakića bi, strogo poštujući zakon, proveo mnogo vremena u prostorijama nadležnih službi objašnjavajući šta je hteo da kaže kada je pričao o Srbima kao zločincima.”²⁸

Stav NUNS-a je da slučaj Dinka Gruhonjića predstavlja velik ispit za državu. Sloboda mišljenja i govora Gruhonjiću mora biti omogućena. Nadležni organi imaju obavezu da nasilnike zaustave, jer oni su, smatraju u NUNS-u, dobro organizovani i koordinisani, te bi, u slučaju da u svojim akcijama ne budu sprečeni, mogli dovesti do tragičnih posledica. NUNS zahteva od predstavnika vlasti da se ponašaju odgovorno, pozovu na spuštanje tenzija i hitno osude sve događaje kojima se ugrožava bezbednost građana koji se usude da kritički misle i govore.²⁹

Do pisanja ovog Monitoringa, Posebnom tužilaštvu za visokotehnološki kriminal prijavljene su dve pretnje upućene Dinku Gruhonjiću. O tome je bilo reči u odeljku koji se odnosi na slučaj Ane Lalić

²³ [Ponovo ispisan grafit na ulazu u Gruhonjićevu zgradu](#), tekst objavljen 23.03.2024. na portalu Danasa

²⁴ [Grupa mladih blokirala Filozofski fakultet: Nameštaj, lanci, policija](#), tekst objavljen 28.03.2024. na portalu 021

²⁵ [Prekinuta blokada Filozofskog fakulteta u Novom Sadu, rektor posetio studente koji traže ostavku profesora Gruhonjića](#), tekst objavljen 31.03.2024. na portalu EuroNews Serbia

²⁶ [Obmanjujuće isečen video kao dokaz da jedan Dinko veliča drugog](#), autor: Stefan Kosanović, tekst objavljen 20.03.2024. na portalu Raskrikavanje

²⁷ [Studentima stižu pretnje zbog podrške Dinku Gruhonjiću](#), tekst objavljen 21.03.2024. na portalu Danasa

²⁸ [Vulin reagovao na gnusne uvrede koje je Dinko Gruhonjić uputio Srbima: Ološ koji živi od mržnje prema Srbiji](#), tekst objavljen 15.03.2024. na portalu Novosti onlajn.

²⁹ [SafeJournalists: Kampanja protiv novinara u Srbiji mora da se zaustavi](#), saopštenje objavljeno 22.03.2024. na portalu NUNS-a

Hegediš. Na ovom mestu ističe se da je tim povodom jedno lice privedeno i, nakon što je saslušano, određena mu je mera zabrane napuštanja stana uz elektroski nadzor.

Dinko Gruhonjić godinama unazad je žrtva uznemiravanja, napada i pretnji, a od tih napada i pretnji nije pošteđena ni njegova porodica. U novembru 2020. godine u ulazu Gruhonjićeve zgrade već je jednom ispisan grafit koji je sadržao poruke mržnje i nacionalne netrpeljivosti.³⁰ Nije poznato ko je to učinio. Više o ranijim slučajevima pretnji upućenih Dinku Gruhonjiću može se pročitati u [Monitoringu medijske scene za mesec mart 2023. godine](#).

Slučajevi pretnji Ani Lalić Hegediš i Dinku Gruhonjiću bili su jedna od tema prvog redovnog sastanka SRG u 2024. godini. Sastanak je održan krajem marta, a na njemu je, pored članova SRG i šefa Misije OEBS-a u Srbiji Jana Bratua, sastanku prisustvovao i Dinko Gruhonjić, putem video linka.³¹

Pretnje upućene novinarima na protestu ispred Centra za socijalni rad u Novom Sadu

Početkom marta 2024, novinari Tanjuga, Kurir televizije i Radija 021 verbalno su napadnuti dok su izveštavali sa demonstracija koje su održane kako bi se pružila podrška majci Ani Mihaljici, kojoj je novosadski Centar za socijalni rad, kako se navodi, privremeno oduzeo troje dece. Tokom direktnog prenosa, reporterku Tanjuga Sašku Drobnjak prekinula je žena koja se predstavila kao Mihaljicina advokatica i izjavila kako će „novinari koji lažu videti svoje”. Verbalno su bili maltretirani i fotograf Tanjuga, dopisnik Kurira i reporter Radija 021 Žarko Bogosavljević. UNS je izvestio javnost da prisutna policija nije intervenisala da spreči uznemiravanje novinara u obavljanu novinarskog zadatka. Zbog svog izveštavanja i dopisnica N1 Ksenija Pavkov je dobila brojne uvrede preko interneta, kao i više pretnji fizičkim nasiljem. Slučajevi pretnji upućenih novinarki N1 na Telegram kanalu prijavljeni su nadležnim organima.³²

Povodom navedenih napada reagovala su domaća strukovna udruženja i međunarodne organizacije.³³

³⁰ [Tužilaštvo za RSE: Formiran predmet u slučaju napada na novinara Dinka Gruhonjića](#), tekst objavljen 26.11.2020. na portalu Radio Slobodna Evropa

³¹ [Stalna radna grupa za bezbednost novinara održala redovan sastanak na kome su razmatrane i pretnje Ani Lalić Hegediš i Dinku Gruhonjiću](#), tekst objavljen 26.03.2024. na portalu Javni servis

³² [Gnusne uvrede i pretnje reporterki N1 nakon izveštavanja sa protesta u Novom Sadu](#), tekst objavljen 11.03.2024. na portalu N1

³³ [Srbija: Eskalacija pretnji i napada na novinare u Novom Sadu](#), saopštenje objavljeno 21.03.2024. na portalu NUNS-a

Napadi na novinare Nikolu Stamenića, Nikolu Jankovića, Branka Spasojevića, Milivoja Pantovića i Slavišu Milanova

Sredinom marta, SafeJournalists mreža i Koalicija za slobodu medija zajedničkim saopštenjem reagovali su povodom slučajeve učestalih napada na novinare. U saopštenju, pored reakcije na pretnje upućene Verici Marinčić, Ani Lalić Hegediš, Kseniji Pavkov i novinarima koji su izveštavali ispred Centra za socijalni rad u Novom Sadu – posebno su se osvrnuli na pretnje i uvrede kojima su, zbog svog izveštavanja sa sportskih događaja, bili izloženi novinari Sport kluba **Nikola Stamenić, Nikola Janković i Branko Spasojević**.

U saopštenju se ukazalo i na situaciju u kojoj se našao nezavisni istraživački novinar **Milivoje Pantović**, kom su nepoznati provalnici oštetili laptop. Izražena je sumnja da je to bilo učinjeno kako bi njegov istraživački rad bio ometen. Zaključak se izvodi na osnovu toga što je Pantović, u dužem vremenskom periodu, bio izložen pritiscima koji su značajno uticali na njegov rad.

Bilo je reči i o slučaju **Slaviše Milanova**, novinara portala FAR iz Dimitrovgrada. Milovanova je u Pirotu zadržala policija. Prema podacima navedenim u saopštenju, automobil koji je vozio bio je zaustavljen. Iako su se testovi na alkohol i na drogu kojima je Milanov bio podvrgnut pokazali negativnim, policija ga je ipak zadržala na ispitivanju, pod izgovorom da sumnjaju da je preko granice Srbije i Bugarske prevezao lica za kojima se traga. Milanov je tu indiciju negirao.³⁴ Zbog postojanja osnova sumnje da su mu policijski službenici, tokom boravka u Policijskoj upravi Pirot, neovlašćeno pristupili mobilnom telefonu – NUNS je u drugoj polovini marta podneo krivičnu prijavu protiv policijskih službenika, kao i pritužbu Sektoru unutrašnje kontrole.

SafeJournalists mreža i Koalicija za slobodu medija zahtevali su hitno reagovanje u tim slučajevima.³⁵

Slučaj pretećih poruka upućenih redakciji dnevnog lista Danas

U drugoj polovini marta, Posebnom tužilaštvu za visokotehnološki kriminal NUNS je prijavio preteće poruke koje je, putem društvene mreže X, uputio muzičar Vlado Georgijev, izražavajući nezadovoljstvo načinom izveštavanja redakcije dnevnog lista Danas. Kako se navodi u tekstu objavljenom na internet portalu Danas, Georgijev je ispod jednog teksta ostavio komentar: „Da bog

³⁴ [SafeJournalists mreža i Koalicija za slobodu medija: Zahtevamo hitno rešavanje svih slučajeva učestalih pretnji novinarima](#), saopštenje objavljeno 13.03.2024. na portalu Koalicije za slobodu medija

³⁵ Ibid

da vas rak pojeo. Sram vas bilo, zapaliti vas treba koliko *Danas*". U tekstu se dodaje da je nakon tog dodao još jedan komentar: „Ko kupi *Danas*, ruke mu otpale, sram da vas bude dok je svijeta i vijeka. Sram vas bilo životinje antisrpske. Gorili u sopstvenoj vatri. Ustaše obične, to ste, kukavice i pi*ke obične. Jadovi prodani, bruke".³⁶

Slučaj pretnji upućenih novinarki Gordani Momčilović Ilić

Pred sam kraj marta novinarka Gordana Momčilović Ilić prijavila je pretnje smrću koje je dobila zbog toga što je istraživala okolnosti pod kojima je na zelenoj površini u javnom parku u Staroj Pazovi postavljen montažni kontejner površine 150 kvadratnih metara. Tom temom novinarka se bavila skoro dva meseca. U izjavi koju je dala UNS-u, Gordana Momčilović Ilić opisala je događaj koji se odvio 27. marta. Dok je stajala na ulici, pored svog bicikla, približio joj se automobil, koji je zatim bio parkiran na mesto rezervisano za osobe sa invaliditetom. Iz automobila je izašla ženska osoba, koja joj je rekla da će je ubiti ukoliko još jednom bude pomenula njenog brata. Novinarka joj nista nije odgovorila, ali je uspela da fotografiše automobil i njegovu registarsku tablicu. Gordana Momčilović Ilić napominje da za dva meseca, koliko se temom bavi, nikoga nije imenovala. Slučaj je prijavila policiji i dala iskaz u tužilaštvu. U saopštenju za javnost, UNS je izrazio očekivanje da će tužilaštvo preduzeti krivično gonjenje zbog pretnji smrću koje je novinarka dobila baveći se istraživačkim radom.³⁷

Slučaj verbalnih pritisaka visokih državnih funkcionera na N1

Predsednik privremenog organa Grada Beograda Aleksandar Šapić nastavio je praksu odbijanja da odgovori na pitanja koja mu postavljaju novinari televizije N1. Više o prethodnim slučajevima u kojima je Šapić izopštio novinare redakcije medija N1 – može se pročitati u [Monitoringu medijske scene za mesec januar 2024. godine](#).

Poslednji iz reda tih događaja odigrao se tokom obraćanja medijima nakon odlaganja konstitutivne sednica Grada Beograda. Novinar Nenad Nešić upitao je Šapića može li mu postaviti pitanje, na šta mu je ovaj dao potvrđan odgovor. Nakon što je novinar postavio pitanje, Aleksandar Šapić, predsednik privremenog organa Grada Beograda saopštio je da ostaje pri svojoj odluci da na

³⁶ [Vlado Georgiev pretio redakciji Danasa: Treba vas zapaliti, da bog da vas rak pojeo](#), autor: D.D, tekst objavljen 23.03.2024. na portalu Danasa

³⁷ [UNS: Tužilaštvo da pokrene postupak zbog pretnji novinarki Gordani Momčilović Ilić iz Stare Pazove](#), saopštenje objavljeno 29.03.2024. na portalu UNS-a

pitanja novinara televizije N1 ne odgovara.

Nakon Šapićevog gesta, saopštenjem se oglasio UNS, oštro osudivši Šapićevo ponašanje i pozvavši ga da poštuje Zakon o javnom informisanju i medijima. Udruženje je insistiralo na tome da Šapić prestane sa diskriminacijom novinara medijske kuće N1, i podsetilo ga da je posao medija da postavljaju pitanja od interesa za javnost, a da je dužnost funkcionera da im na ta pitanja odgovoravaju.

Sutradan je Aleksandar Šapić – kao osnov za „pravo” da odbije da odgovori na pitanje – izneo to da novinari medijske kuće N1 „montiraju snimke i lažu” i tom prilikom ponovo odbio da na postavljeno pitanje odgovori. Na konferenciji za štampu, pored Aleksandra Šapića, prisustvovali su i Ana Brnabić, predsednica Vlade u tehničkom mandatu i poverenica SNS-a za Beograd, i Vladimi Orlić, predsednik Skupštine u prethodnom sazivu. U ovoj odluci Šapića je podržala Ana Brnabić tako što je i sama odbila da odgovori na pitanje novinara televizije N1.³⁸

Govoreći o tretmanu koji novinari televizije N1 trpe od strane zvaničnika, napominjemo da ignorisanje nije jedni pritisak kome su izloženi. U februaru, u komentarima ispod teksta objavljenog na internet portalu N1 „Pronađena laboratorija za uzgoj marihuane u Leposaviću”, upućeno im sledeće: „Znamo gde živite i koja kola vozite” i „uskoro ćemo vas sve pobiti”. Programski direktor televizije N1 Igor Božić rekao je za portal UNS-a da to nije prvi put da novinari te medijske kuće dobijaju preteće komentare, ali da su navedeni komentari specifični zbog toga što je osoba koja je pretela, kako je napomenula, zna gde novinari žive.³⁹

Sastanci Stalne radne grupe za bezbednost novinara

U drugoj polovini marta SRG je organizovala otvoreni sastanak u Novom Sadu kako bi se pružila podrška ugroženim novinarima i novinarkama i kako bi se razgovaralo o eskalaciji pretnji i nasilja, kojima su u poslednje vreme naročito bili izloženi. Razgovoru su prisustvovali predstavnici SRG Dragana Bjelica i Veran Matić, novinarkе Ana Lalić Hegediš, Ksenija Pavkov, Vesna Marinčić, novinar Žarko Bogosavljević i drugi zainteresovani novinari.⁴⁰

Pred kraj marta održan je i prvi redovni sastanak u godini SRG, koji se održava jednom u tri

³⁸ ["Napredna" pravila za medije: Vi ste na našoj konferenciji](#), autor: Mladen Savatović, tekst objavljen 2.03.2024. na portalu N1

³⁹ [UNS: Tužilaštvo za VTK da pokrene postupak protiv osoba koje su pretile smrću novinarima N1](#), saopštenje objavljeno 27.02.2024. na portalu UNS-a

⁴⁰ [Novinarke i novinari u Novom Sadu: pod pretnjama, napadima i uz ometanje u radu](#), autor: Veran Matić, tekst objavljen 18.03.2024. na portalu Bezbedni novinari

meseca. Branko Stamenković, predstavnik Vrhovno javnog tužilaštva, prisutne je upoznao s tim da je tokom januara i februara 2024. godine formirano pet predmeta u vezi sa ugrožavanjem bezbednosti novinara (četiri predmeta formirana su u januaru, jedan u februaru). U jednom slučaju, kao oštećeno lice pojavljuje se novinarka. Jedan slučaj rešen je službenom beleškom tužilaštva u kojoj se konstatuje da nema mesta pokretanju krivičnog postupka. Preostala četiri još su u fazi istrage. Stamenković je izneo i podatak da je od početka 2016. godine do februara 2024. godine registrovano 527 slučajeva napada na novinare, od kojih je 316 procesuirano (59.96%), dok su preostale prijave odbačene. U 213 slučajeva, odnosno 36.35% od ukupnog broja prijava, oštećene su bile novinarke - navedeno je u saopštenju SRG.⁴¹

II MONITORING PROCESA USVAJANJA NOVIH ZAKONA

Tokom marta 2024. godine nije bilo značajnijih novosti u segmentu koji pokriva ovo poglavlje Monitoringa.

III IMPLEMENTACIJA POSTOJEĆIH PROPISA

Tokom posmatranog perioda primećena su dva ključna problema:

1. neraspisivanje konkursa u zakonom predviđenom roku, i
2. umanjnje visine budžeta izdvojenog sufinansiranju projekata za ostvarivanje javnog interesa u oblasti javnog informisanja i preusmeravanje tih novčanih sredstava na druge načine finansiranja (direktna davanja ili javne i druge nabavke).

Prema podacima koje je objavio UNS, 61 jedinica lokalne samouprave raspisala je konkurs za sufinansiranje do 1. marta 2024. godine, dok je 106 jedinica propustilo to da učini.⁴²

Zbog uočenog drastičnog umanjenja budžeta za sufinansiranje medijskih projekata u odnosu na prethodne godine, UNS se javno oglasio i zatražio da ti konkursi budu poništeni. Udruženje je od Ministarstva informisanja i telekomunikacija (MIT) tražilo da reaguje na nedopustivo zaobilaženje

⁴¹ [Stalna radna grupa za bezbednost novinara održala redovan sastanak na kome su razmatrane i pretnje Ani Lalić Hegediš i Dinku Gruhonjiću](#), tekst objavljen 26.03.2024. na portalu Javni servis

⁴² [Više od polovine lokalnih samouprava prekoračilo rok za raspisivanje medijskih konkursa](#), autor: A. N., tekst objavljen 06.03.2024. na portalu UNS-a

obaveza predviđenih Zakonom o javnom informisanju i medijima.

UNS ističe da su brojne lokalne samouprave ove godine i do deset puta umanjile iznose za projektno sufinansiranje medijskih projekata, a novac koji je prethodnih godina budžetima bio predviđen za to, preusmerile na usluge po ugovoru ili druge namene koje nemaju veze sa ostvarivanjem javnog interesa u oblasti javnog informisanja.

UNS je ovakvu praksu zabeležio u velikom broju opština i gradova, među kojima su do sada najdrastičnija smanjenja u Somboru, Apatinu, Vršcu, Požegi, Bajinoj Bašti, Bečeju, Bačkoj Topoli, Šidu, Pančevu, ali i Smederevu, koje je usvojilo budžet 15. marta – navodi se u saopštenju UNS-a.⁴³

IV SLAPP TUŽBE USMERENE PREMA NOVINARIMA I MEDIJIMA

Direktivu o zaštiti lica koja učestvuju u javnom zagovaranju od očigledno neosnovanih postupaka i postupaka kojim se zloupotrebljavaju procesna ovlašćenja (Strateške tužbe protiv učešća javnosti), nakon Evropskog parlamenta, u martu je usvojio i Evropski savet. Direktiva stupa na snagu dvadesetog dana od dana objavljivanja u Službenom listu Evropske unije. Države članice imaju dve godine nakon toga da Direktivu inkorporiraju u domaće zakonodavstvo.

Ova publikacija objavljena je uz finansijsku pomoć Evropske unije i Misije OEBS u Srbiji. Za sadržinu ove publikacije isključivo je odgovorna Asocijacija nezavisnih elektronskih medija i ta sadržina nipošto ne izražava zvanične stavove Evropske unije i Misije OEBS u Srbiji.

⁴³ [UNS: Ministarstvo informisanja da reaguje na drastično umanjivanje sredstava za medijske projekte u lokalnim samoupravama](#), saopštenje objavljeno 19.03.2024. na portalu UNS-a